DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

14. september 2000 *

I sag C-348/98,

angående en anmodning, som Tribunal da Comarca de Setúbal (Portugal) i medfør af EF-traktatens artikel 177 (nu artikel 234 EF) har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Vitor Manuel Mendes Ferreira og Maria Clara Delgado Correia Ferreira

mod

Companhia de Seguros Mundial Confiança SA,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af Rådets andet direktiv 84/5/EØF af 30. december 1983 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer (EFT 1984 L 8, s. 17) og Rådets tredje direktiv 90/232/EØF af 14. maj 1990 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer (EFT L 129, s. 33),

* Processprog: portugisisk.

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, D.A.O. Edward, og dommerne L. Sevón (refererende dommer), P.J.G. Kapteyn, P. Jann og H. Ragnemalm,

generaladvokat: G. Cosmas
justitssekretær: R. Grass,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Vitor Manuel Mendes Ferreira og Maria Clara Delgado Correia Ferreira ved advokat M.H. Macau Ferreira, Montemor-o-Novo

— Companhia de Seguros Mundial Confiança SA ved advokat J. Geraldes, Lissabon

— den italienske regering ved afdelingschef, professor U. Leanza, Juridisk Tjeneste, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget, bistået af statens advokat, O. Fiumara

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved ledende juridisk konsulent A. Caeiro, juridisk konsulent C. Tufvesson og F. de Sousa Fialho, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 21. oktober 1999,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 15. juli 1998, indgået til Domstolen den 24. september 1998, har Tribunal da Comarca de Setúbal i medfør af EF-traktatens artikel 177 (nu artikel 234 EF) forelagt syv præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af Rådets andet direktiv 84/5/EØF af 30. december 1983 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer (EFT 1984 L 8, s. 17, herefter »andet direktiv«) og Rådets tredje direktiv 90/232/EØF af 14. maj 1990 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer (EFT L 129, s. 33, herefter »tredje direktiv«).

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag anlagt af Vitor Manuel Mendes Ferreira og Maria Clara Delgado Correia Ferreira mod forsikringsselskabet Companhia de Seguros Mundial Confiança SA (herefter »Mundial Confiança«) vedrørende erstatning for tab, de har lidt ved et trafikuheld.

EF-retsforskrifter

3 Artikel 3, stk. 1, i Rådets direktiv 72/166/EØF af 24. april 1972 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse (EFT 1972 II, s. 345, herefter »første direktiv«) har følgende ordlyd:

»Hver medlemsstat træffer... alle formålstjenlige foranstaltninger for at sikre, at erstatningsansvaret for køretøjer, der er hjemmehørende i det pågældende land, er dækket af en forsikring. Der træffes inden for rammerne af disse foranstaltninger bestemmelse om, hvilke skader der dækkes samt om forsikringens nærmere vilkår.«

4 Andet direktivs artikel 1, stk. 1 og 2, indeholder følgende bestemmelser:

»1. Den forsikring, der er omhandlet i artikel 3, stk. 1, i direktiv 72/166/EØF, skal dække tingsskade såvel som personskade.

2. Medlemsstaterne skal, med forbehold af eventuelle regler om mere omfattende forsikringsdækning, der måtte gælde i medlemsstaterne, kræve, at den lovpligtige ansvarsforsikring mindst skal dække:

— 350 000 ECU for personskader, såfremt der kun er én skadelidt; såfremt der er flere skadelidte ved samme uheld, multipliceres dette beløb med antallet af skadelidte

— 100 000 ECU for tingsskader for hvert uheld uanset antallet af skadelidte.

Medlemsstaterne kan dog for personskader i stedet for ovennævnte mindstebeløb fastsætte et mindstebeløb på 500 000 ECU, såfremt der er flere skadelidte som følge af samme uheld, eller et samlet mindstebeløb på 600 000 ECU pr. uheld for personskader og tingsskader uanset antallet af skadelidte eller skadernes art.«

5 Andet direktivs artikel 3 bestemmer:

»Familiemedlemmer til forsikringstageren, til føreren eller til enhver anden person, der er erstatningsansvarlig for en skade, som er dækket af den i artikel 1, stk. 1, omhandlede forsikring, kan ikke under henvisning til dette slægtskab undtages fra forsikringens dækningsområde for så vidt angår personskader.«

6 Artikel 5 i direktivet, som ændret ved bilag I, del IX, F, »Forsikring«, til akten vedrørende vilkårene for Kongeriget Spaniens og Republikken Portugals tiltrædelse og tilpasningerne af traktaterne (EFT 1985 L 302, s. 23, jf. s. 218, herefter »tiltrædelsesakten«) har følgende ordlyd:

»1. Medlemsstaterne ændrer deres nationale bestemmelser for at efterkomme dette direktiv senest den 31. december 1987. ...

2. De således ændrede bestemmelser iværksættes senest den 31. december 1988.

3. Uanset stk. 2:

a) har Kongeriget Spanien, Den Hellenske Republik og Republikken Portugal en frist, der løber indtil den 31. december 1995, til at forhøje forsikringsdækningen til de i artikel 1, stk. 2, fastsatte beløb. Hvis de benytter sig af denne mulighed, skal forsikringsdækningen i forhold til de i nævnte artikel fastsatte beløb udgøre:

— mere end 16% senest den 31. december 1988

— 31% senest den 31. december 1992

...«

7 Ifølge tredje direktivs artikel 1, stk. 1, »skal den i artikel 3, stk. 1, i direktiv 72/166/EØF omhandlede forsikring dække ansvaret for personskader, der ved færdsel med et køretøj forvoldes på andre passagerer end føreren«.

8 Tredje direktivs artikel 6 har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at efterkomme dette direktiv senest den 31. december 1992. ...

2. Uanset stk. 1

— har Den Hellenske Republik, Kongeriget Spanien og Den Portugisiske Republik en frist indtil den 31. december 1995 til at efterkomme artikel 1 og 2

...«

Hovedsagen og relevante nationale retsforskrifter

9 Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at et trafikuheld fandt sted den 12. februar 1995, hvori et motorkøretøj tilhørende Vitor Manuel Mendes Ferreira var impliceret. Føreren af motorkøretøjet var et af Vitor Manuel Mendes Ferreira's børn. Hans andet barn, på 12 år, var passager i køretøjet og blev dødeligt såret. Ingen andre køretøjer var impliceret i trafikuheldet. Det er i forelæggelseskendelsen fastslået, at der ikke var udvist culpa af føreren af køretøjet.

10 Ved en forsikringsaftale havde Vitor Manuel Mendes Ferreira overdraget erstatningsansvaret i forbindelse med brugen af det pågældende køretøj til Mundial Confiança.

11 Ægteparret Mendes Ferreira har anlagt sag ved den forelæggende ret med påstand om, at Mundial Confiança tilpligtes at betale dem erstatning for det tab, de har lidt. Sagsøgte bestrider dette krav under henvisning til, at der ikke på grundlag af gældende portugisisk ret på sagstidspunktet kan pålægges nogen erstatningspligt.

12 Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at det i artikel 504, stk. 2, i den portugisiske lov af 1966, Código Civil Português (herefter »Código Civil«), i den affattelse, der var gældende på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen, bestemtes, at i tilfælde af vederlagsfri befordring var befordreren som udgangspunkt kun ansvarlig for skader forvoldt ved culpøs adfærd. Ifølge de portugisiske domstoles almindelige forståelse af den pågældende regel blev det antaget, at den passager, der blev befordret vederlagsfrit, skulle bevise, at der forelå culpa hos føreren af køretøjet, for at opnå erstatning.

13 Ifølge den forelæggende ret blev artikel 504 i Código Civil med henblik på at tilpasse national ret til tredje direktiv, navnlig direktivets artikel 1, ændret ved lovdekret nr. 14/96 af 6. marts 1996 således, at det i artiklens stk. 3 bestemmes, at der kan pålægges objektivt ansvar også for vederlagsfrit befordrede passagerer, idet det dog blev begrænset til personskader.

14 Den forelæggende ret har endvidere anført, at selv hvis gældende portugisisk ret på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen i tilfælde af objektivt ansvar havde anerkendt et erstatningskrav for vederlagsfrit befordrede passagerer, var der ifølge artikel 508, stk 1, i Código Civil en maksimumsgrænse for erstatning til offeret for et trafikuheld, når den ansvarlige ikke havde udvist culpøs adfærd, på et beløb svarende til det dobbelte af den værdi, sagsgenstanden skal have, for at en sag kan indbringes for en højere portugisisk ret. Da denne værdi, der blev fastsat i 1987, og som aldrig er blevet reguleret siden, er på 2 000 000 PTE, kan erstatningen ikke overstige 4 000 000 PTE, når der ikke er udvist culpa.

15 Den forelæggende ret har rejst spørgsmålet om, hvorvidt medlemsstaterne under hensyn til andet direktivs artikel 1, stk. 2, og artikel 5, stk. 3, som ændret ved tiltrædelsesakten, for erstatning til ofre for trafikuheld, hvor den ansvarlige fører ikke har udvist culpa, kan fastsætte maksimumsbeløb, som ligger under de mindstebeløb for den lovpligtige forsikringssum, der er omhandlet i andet

direktiv. Den anfører, at andet direktiv ikke indeholder nogen sondring mellem ansvar på grundlag af culpa hos føreren af køretøjet og objektivt ansvar.

16 Tribunal da Comarca de Setúbal har herefter besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Bestemmes det i artikel 3 i direktiv 84/5/EØF, at den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer skal dække skader forvoldt familiemedlemmer til forsikringstageren eller til føreren, selv når familiemedlemmerne befordres vederlagsfrit, og der kun er et ansvarsgrundlag i form af objektivt ansvar, men ikke culpaansvar, eller kan medlemsstaten udelukke tilkendelse af erstatning i disse tilfælde?

2) Finder mindstebeløbene for forsikringssummer i artikel 1, stk. 2, i direktiv 84/5/EØF ligeledes anvendelse på situationer, hvor der er et ansvarsgrundlag i form af objektivt ansvar, men ikke culpaansvar, eller kan medlemsstaten i lovgivningen træffe bestemmelse om, at maksimumsbeløbene for erstatning, når der ikke foreligger culpa hos føreren af køretøjet, der er ansvarlig for uheldet, er lavere end mindstebeløbene?

3) Skal den nationale domstol fortolke national ret på en sådan måde, at den bliver i overensstemmelse med bestemmelserne i et direktiv, når direktivet er mangelfuldt gennemført, og de tidligere bestemmelser i national ret er blevet opretholdt?

4) Gælder dette også, selv om en sådan fortolkning er i strid med den almindelige forståelse af betydningen og rækkevidden af bestemmelserne i

national ret, eller endog når denne fortolkning er i overensstemmelse med den nationale lovgivers hensigt, som det imidlertid ikke er lykkedes den at give udtryk i lovens ordlyd?

5) Skal den nationale domstol foretage en sådan fortolkning i overensstemmelse med bestemmelserne i fællesskabsdirektivet, selv i en retstvist kun mellem borgere?

6) Skal den nationale domstol foretage en fortolkning af sin nationale ret i overensstemmelse med bestemmelsen i artikel 1 i direktiv 90/232/EØF, også med henblik på et uheld, der fandt sted inden udløbet af medlemsstatens frist for at gennemføre denne bestemmelse i national ret?

7) Hvis det må fastslås, at det ikke er muligt at fortolke national ret på en sådan måde, at den bliver i overensstemmelse med bestemmelserne i et direktiv, forpligter fællesskabsrettens forrang da den nationale domstol til at undlade at anvende de nationale regler, der er uforenelige med direktivet, selv i en retstvist kun mellem borgere?«

Det første spørgsmål

17 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om andet direktivs artikel 3 kræver, at den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer skal dække personskade forvoldt på vederlagsfrit befordrede passagerer, der er familiemedlemmer til forsikringstageren, til føreren eller til enhver anden person, der er erstatningsansvarlig for en skade, som er dækket af

den lovpligtige forsikring for motorkøretøjer, uanset om der er udvist culpa af føreren af køretøjet, der har forvoldt uheldet.

18 Sagsøgerne i hovedsagen har gjort gældende, at andet direktivs artikel 3 og tredje direktivs artikel 1 fastsætter et objektivt ansvar for motorkøretøjer med hensyn til beskyttelse af vederlagsfrit befordrede personer og familiemedlemmer til føreren. Disse bestemmelser har direkte virkning og går forud for national ret.

19 Mundial Confiança har gjort gældende, at den forelæggende ret har foretaget en sammenblanding af den lovpligtige ansvarsforsikringsordning for motorkøretøjer, som de forskellige direktiver vedrører, og de privatretlige erstatningsregler, med hensyn til hvilke der ikke er foretaget nogen tilnærmelse af lovgivningerne. Andet direktivs artikel 3 havde alene til formål at tvinge medlemsstaterne til at ophæve en forskelsbehandling i deres nationale lovgivning om lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer, idet den blev anset for urimelig, hvilket fremgår af betragtningerne til direktivet.

20 Da den nye portugisiske lovgivning om lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer, nemlig lovdekret nr. 522/85 af 31. december 1985, ikke længere indeholder en bestemmelse som den i den tidligere lovgivning om, at familiemedlemmer til forsikringstageren eller til føreren ikke var dækket, har Den Portugisiske Republik efter Mundial Confiança's opfattelse foretaget en korrekt gennemførelse af bestemmelserne i andet direktivs artikel 3 ved tiltrædelsen af De Europæiske Fællesskaber.

21 Den italienske regering har gjort gældende, at det fremgår af andet direktivs artikel 3, at familiemedlemmer til forsikringstageren eller til føreren for så vidt angår personskade ikke kan udelukkes fra forsikringsdækning på grund af slægtskabet, uanset om de er blevet befordret. Endvidere anfører regeringen og

Kommissionen, at de tre direktiver om ansvarsforsikring for motorkøretøjer alle åbenbart undlader at tillægge det vægt, om der er udvist culpa af føreren, idet der ikke sondres mellem culpaansvar og objektivt ansvar.

22 Kommissionen er af den opfattelse, at andet direktivs artikel 3 skal fortolkes således, at hvis der i henhold til gældende national ret er dækning for en passager, der ikke er familiemedlem til forsikringstageren eller til føreren, indebærer artiklen, at der ikke må anvendes bestemmelser i lov eller kontrakt om, at et familiemedlem, der er kommet til skade under et trafikuheld, ikke nyder den samme beskyttelse. Hvis derimod passagerer ikke skal være dækket i henhold til national ret, bestemmes det ikke i andet direktivs artikel 3, at familiemedlemmer til forsikringstageren eller til føreren skal være dækket.

23 Det må for det første fastslås, at det fremgår af formålet med de tre direktiver om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og af deres ordlyd, at de ikke skal harmonisere erstatningsansvarsordningerne i medlemsstaterne.

24 Som Domstolen allerede har udtalt i dom af 28. marts 1996 (sag C-129/94, Ruiz Bernáldez, Sml. I, s. 1829, præmis 13-16), fremgår det af præamblen til de pågældende direktiver, at deres formål dels er at sikre den frie bevægelighed både for køretøjer, der er hjemmehørende på Fællesskabets område, og for personer, der kører i dem, dels at sikre personer, der lider skade ved uheld forvoldt af disse motorkøretøjer, ensartet behandling, uanset hvor i Fællesskabet uheldet finder sted (jf. nærmere femte betragtning til andet direktiv og fjerde betragtning til tredje direktiv).

25 Med henblik herpå har første direktiv indført en ordning, der bygger på den forudsætning, at de motorkøretøjer, der er hjemmehørende i Fællesskabet, er

dækket af en forsikring (ottende betragtning). Det bestemmes således i direktivets artikel 3, stk. 1, at medlemsstaterne skal træffe alle formålstjenlige foranstaltninger for at sikre, at erstatningsansvaret for køretøjer, der er hjemmehørende i det pågældende land, er dækket af en forsikring.

26 I den oprindelige affattelse overlod denne artikel det imidlertid til medlemsstaterne at træffe bestemmelse om, hvilke skader der blev dækket, samt om den lovpligtige ansvarsforsikrings nærmere vilkår. For at begrænse de forskelle, der bestod mellem medlemsstaternes lovgivninger med hensyn til omfanget af den lovpligtige forsikring (tredje betragtning til andet direktiv) indeholder andet direktivs artikel 1 vedrørende erstatningsansvar bestemmelse om lovpligtig dækning af tingsskade og personskade op til nærmere fastsatte beløb, og direktivets artikel 3 bestemmer med hensyn til personskade, at familiemedlemmer til forsikringstageren eller til føreren ikke under henvisning til dette slægtskab kan undtages fra dækningen. Ved tredje direktivs artikel 1 er denne forpligtelse blevet udstrakt til også at dække ansvaret for personskader, der forvoldes på andre passagerer end føreren.

27 Første direktivs artikel 3, stk. 1, således som bestemmelsen er præciseret og udbygget ved andet og tredje direktiv, pålægger således medlemsstaterne en forpligtelse til at sikre, at erstatningsansvaret for køretøjer, der er hjemmehørende i det pågældende land, er dækket af en forsikring, og angiver bl.a., hvilke typer skade og hvilke skadelidte tredjemænd forsikringen skal dække. Bestemmelsen tager imidlertid ikke stilling til, hvilken type erstatningsansvar — objektivt ansvar eller culpaansvar — forsikringen skal dække.

28 Når der ikke i fællesskabslovgivningen er truffet bestemmelse om, hvilken type erstatningsansvar for motorkøretøjer der skal dækkes af den lovpligtige forsikring, henhører det som udgangspunkt under medlemsstaternes kompetence at vælge den erstatningsansvarsordning, som skal gælde for skader, der forvoldes ved færdsel med motorkøretøjer.

29 Det følger heraf, at medlemsstaterne på fællesskabsrettens nuværende udviklingstrin frit kan fastsætte, hvilken erstatningsansvarsordning der skal gælde for skader, der forvoldes ved færdsel med motorkøretøjer, men at de er forpligtede til at sikre, at det erstatningsansvar, der er gældende i henhold til deres nationale ret, er dækket af en forsikring i overensstemmelse med bestemmelserne i ovennævnte tre direktiver.

30 Med hensyn til erstatning af skader forvoldt på familiemedlemmer til forsikringstageren eller til føreren bestemmes det i andet direktivs artikel 3, at disse ikke under henvisning til dette slægtskab kan undtages fra forsikringens dækningsområde for så vidt angår personskader. Det fremgår af niende betragtning til andet direktiv, at denne bestemmelse har til formål at sikre familiemedlemmer til forsikringstageren eller til føreren samme beskyttelse som andre skadelidte tredjemænd, hvad angår personskader.

31 Det følger heraf, at skadelidte tredjemænd ikke kan undtages fra dækningsområdet for den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer, alene fordi de er familiemedlemmer til forsikringstageren eller til føreren. Den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer skal således give mulighed for, at familiemedlemmer til forsikringstageren eller til føreren, der er skadelidte under et uheld forvoldt af et motorkøretøj, kan få erstatning for personskade på samme betingelser som andre tredjemænd, der lider skade under et sådant uheld.

32 Hvis national ret i en medlemsstat foreskriver lovpligtig dækning af personskader forvoldt på tredjemænd, som vederlagsfrit befordres som passagerer, uanset om der er udvist culpa af føreren af køretøjet, der har forvoldt uheldet, skal den derfor træffe bestemmelse om den samme dækning af personskade forvoldt på passagerer, der er familiemedlemmer til forsikringstageren eller til føreren. Hvis derimod national ret i medlemsstaten ikke foreskriver en sådan dækning af personskade forvoldt på tredjemænd, der er passagerer, pålægger andet direktivs artikel 3 ikke medlemsstaten nogen forpligtelse til at træffe bestemmelse om en

sådan dækning af personskade forvoldt på passagerer, der er familiemedlemmer til forsikringstageren eller til føreren.

33 Det bemærkes endvidere, at det uheld, som har givet anledning til tvisten i hovedsagen, fandt sted den 12. februar 1995, dvs. inden udløbet af den gennemførelsesfrist, som i tredje direktiv er fastsat for Den Portugisiske Republik, nemlig den 31. december 1995. Dette direktiv kan derfor ikke påberåbes af borgerne ved de nationale domstole (jf. dom af 3.3.1994, sag C-316/93, Vaneetveld, Sml. I, s. 763, præmis 16).

34 Det bemærkes dog, at selv om tredje direktivs artikel 1 har udstrakt den lovpligtige dækning i henhold til første direktivs artikel 3, stk. 1, som præciseret og udbygget ved andet direktiv, til at omfatte personskade forvoldt på andre passagerer end føreren, fremgår det af denne doms præmis 27, 28 og 29, at bestemmelsen ikke fastsætter, hvilken type ansvar den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer skal dække.

35 Det første spørgsmål skal derfor besvares med, at andet direktivs artikel 3 kun kræver, at den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer skal dække personskade forvoldt på vederlagsfrit befordrede passagerer, der er familiemedlemmer til forsikringstageren eller til føreren, uanset om der er udvist culpa af føreren af køretøjet, der har forvoldt uheldet, hvis national ret i den pågældende medlemsstat foreskriver en sådan dækning af personskade, der under samme omstændigheder er forvoldt på andre tredjemænd, der er passagerer.

Det andet spørgsmål

36 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret at få oplyst, om andet direktivs artikel 1, stk. 2, og artikel 5, stk. 3, som ændret ved tiltrædelsesakten, er til hinder for nationale bestemmelser, der fastsætter maksimumsbeløb for erstatning, som er lavere end de mindstebeløb for dækning, som er fastsat i disse bestemmelser, i tilfælde, hvor der ikke er udvist culpa af føreren af køretøjet, der har forvoldt uheldet, men der kun er et ansvarsgrundlag i form af objektivt ansvar.

37 Sagsøgerne i hovedsagen og den italienske regering har gjort gældende, at de mindstebeløb for dækning, der er fastsat i andet direktivs artikel 1, stk. 2, finder anvendelse på de situationer, hvor der ifaldes objektivt ansvar, og at medlemsstaterne ikke kan fastsætte maksimumsbeløb for erstatning, som er lavere end mindstebeløbene. Den italienske regering har endvidere anført, at der for så vidt angår mindstebeløbene ikke gøres nogen forskel på culpaansvar og objektivt ansvar.

38 Kommissionen har gjort gældende, at der ikke i nogen af de tre direktiver tages stilling til valget af ansvarsgrundlagsordning. Den nationale ordning kan derfor både være en ordning med objektivt ansvar og en ordning med culpaansvar. Andet direktivs artikel 1, stk. 2, bør dog fortolkes således, at når det er fastslået, at der ifaldes ansvar, skal de mindstebeløb for dækning, der er fastsat i den pågældende artikel, ud fra princippet om, at erstatningen skal dække det faktisk lidte tab, overholdes, uanset hvilken type ansvarsordning der er gældende.

39 Det fremgår af denne doms præmis 27 og 28, at bestemmelserne i første direktivs artikel 3, stk. 1, således som de er præciseret og udbygget ved andet og tredje direktiv, navnlig ved andet direktivs artikel 1, ikke tager stilling til, hvilken type ansvar — objektivt ansvar eller culpaansvar — den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer skal dække. For så vidt som de fællesskabsretlige regler ikke regulerer dette spørgsmål, henhører valget af erstatningsansvarsgrundlag for

skader, der forvoldes ved færdsel med motorkøretøjer, som udgangspunkt under medlemsstaternes kompetence.

40 Det fremgår imidlertid af denne doms præmis 29, at det erstatningsansvarsgrundlag, der i henhold til national ret i den pågældende medlemsstat gælder for skader, der forvoldes ved færdsel med motorkøretøjer, skal være dækket af en forsikring, og denne forsikring skal opfylde mindstebeløbene for dækning i andet direktivs artikel 1, stk. 2, og artikel 5, stk. 3, som ændret ved tiltrædelsesakten. For så vidt angår skader, for hvilke der er et sådant erstatningsgrundlag, kan der således ikke i lovgivningen fastsættes maksimumsbeløb for erstatning, der er lavere end de nævnte mindstebeløb.

41 Det andet spørgsmål skal derfor besvares med, at andet direktivs artikel 1, stk. 2, og artikel 5, stk. 3, som ændret ved tiltrædelsesakten, er til hinder for nationale bestemmelser, der fastsætter maksimumsbeløb for erstatning, som er lavere end de mindstebeløb for dækning, som er fastsat i disse artikler, i tilfælde, hvor der ikke er udvist culpa af føreren af køretøjet, der har forvoldt uheldet, men der kun er et ansvarsgrundlag i form af objektivt ansvar.

Spørgsmål 3-7

42 Under hensyn til besvarelsen af de to første spørgsmål, er spørgsmål 3-7, som vedrører pligten til at foretage en fortolkning i overensstemmelse med fællesskabsretten og den direkte virkning af de pågældende bestemmelser i andet og tredje direktiv, uden relevans for løsningen af tvisten i hovedsagen. Det er derfor ufornødent at tage stilling hertil.

Sagens omkostninger

43 De udgifter, der er afholdt af den italienske regering og af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Tribunal da Comarca da Setúbal ved kendelse af 15. juli 1998, for ret:

1) Artikel 3 i Rådets andet direktiv 84/5/EØF af 30. december 1983 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer kræver kun, at den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer skal dække personskade forvoldt på vederlagsfrit befordrede passagerer, der er familiemedlemmer til forsikringstageren, til føreren eller til enhver anden person, der er erstatningsansvarlig for en skade, som er dækket

af den lovpligtige ansvarsforsikring for motorkøretøjer — uanset om der er udvist culpa af føreren af køretøjet, der har forvoldt uheldet — hvis national ret i den pågældende medlemsstat foreskriver, at der skal være en sådan dækning af personskade, der under samme omstændigheder er forvoldt på andre tredjemænd, der er passagerer.

2) Artikel 1, stk. 2, og artikel 5, stk. 3, som ændret ved bilag I, del IX, F, »Forsikring«, til akten vedrørende vilkårene for Kongeriget Spaniens og Republikken Portugals tiltrædelse og tilpasningerne af traktaterne, er til hinder for nationale bestemmelser, der fastsætter maksimumsbeløb for erstatning, som er lavere end de mindstebeløb for dækning, som er fastsat i disse artikler, i tilfælde, hvor der ikke er udvist culpa af føreren af køretøjet, der har forvoldt uheldet, men der kun er et ansvarsgrundlag i form af objektivt ansvar.

Edward Sevón Kapteyn

Jann Ragnemalm

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 14. september 2000.

R. Grass

Justitssekretær

D.A.O. Edward

Formand for Femte Afdeling